

UOT-811.512.162

Səhifə: 78-83

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2025.1.78>

Zülfiyyə Quliyeva
AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
zulfiya.quliyeva.1970@mail.ru

**MİR CƏLALIN BƏDİİ ƏSƏRLƏRİNDƏ
UYDURMA ADLARIN ÜSLUBİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ
(XX əsrin I yarısında qələmə alınmış hekayələr əsasında)**

XÜLASƏ

Satirik üslubda yazılmış əsərlərdə yazıçıların yaratdığı şəxs adları obrazı diqqətçəkən və yaddaqalan edir. Məqalədə Azərbaycan ədəbiyyatında hekayə janrının inkişafında böyük xidmətlər göstərmiş görkəmli yazıçı Mir Cəlalın bədii əsərlərində (XX əsrin I yarısında qələmə alınmış əsərlərdə) işlənmiş uydurma adların üslubi xüsusiyyətləri araşdırılır. Mir Cəlal Azərbaycan dilinin üslubi onomastikasının zənginləşməsinə öz sanballı töhfələrini vermişdir.

Qeyd edək ki, antroponimlərin üslubi çalarlarının formalaşmasında müəllif münasibəti mühüm rol oynayır. Bu cəhətdən Mir Cəlalın bədii yaradıcılığındakı gülüş doğuran personaj adları xüsusilə diqqəti cəlb edir. Görkəmli satira ustasının hekayələrində uydurma adlara geniş yer verilmişdir. İstifadə olunmuş onomastik vahidlər Mir Cəlal komizminin ərsəyə gəlməsində mühüm vasitələrdən biri kimi çıxış etmişdir. Uydurma adların işlənməsi ekspressivlik və emosionallığı artırır. Yazıçının qarşıya qoyduğu ideya-estetik məqsəddən asılı olaraq antroponimlər, xüsusilə də gerçək və uydurma adlar müxtəlif üslubi məqamlarda işlənmişdir.

Mir Cəlalın hekayələri öz bədii xüsusiyyətləri ilə seçilir. Yazıçı yaratdığı satirik tipi xarakterinə görə adlandırmışdır. Satirik üslubun bədii gerçəkləşdirilməsi prosesində yazıçı ironiyasının müxtəlif təzahür formalarını üzə çıxarmaq mümkündür ki, bunlardan biri də şəxs adlarının ironik məqamda işlədilməsidir.

Açar sözlər: *bədii əsər, onomastik vahidlər, antroponim, uydurma ad, oksimoron, üslubi xüsusiyyətlər.*

Giriş: Hər bir şair və ya yazıçının özünəməxsus yaradıcılıq üslubu, sözün potensial imkanlarından yararlanmaq bacarığı vardır. Bu tip yaradıcılıq keyfiyyətlərinin araşdırılması dildə addan istifadənin yeni nominativ imkanlarını üzə çıxarır, onların yaratdığı məna çalarlarının, məna incəliklərinin, obrazlılığın, ifadəliliyin və sözün təsir gücünün dərinlən öyrənilməsinə təmin edir, dilin bədii elastikliyi artırır ki, bu da öz növbəsində mövzunun aktuallığını şərtləndirən məqamlardan biri kimi dəyərləndirilə bilər.

Üslubi onomastika onomalogiyanın maraq doğuran və sanballı tədqiqatların intensiv olaraq artdığı sahələrindən biridir. Linqvistika ilə üslubiyyatın qovuşma nöqtəsində həyata keçirilən bu cür araşdırmalar dilin üslubi-semantik imkanlarının üzə çıxarılmasında, dildəki polisemantizm və obrazlılıq keyfiyyətlərinin tədqiq olunmasında böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan onomastikanın ən zəngin sahələrindən olan antroponimika geniş imkanları ilə seçilməkdədir. XX əsrin 30-cu illərindən Azərbaycan bədii nəsrinin yaradıcılarından olan Mir Cəlal Paşayev hekayə, povest və romanları ilə böyük nüfuz qazanmışdır. Görkəmli ədibin poetik dil sahəsində əldə etdiyi uğurların böyük bir qismi onun onomastik vahidlərdən, xüsusilə antroponimlərdən məqsədyönlü istifadə etməsi sayəsində mümkün olmuşdur. Yazıçının məqsədinə görə, bədii əsərdəki şəxs adları müxtəlif məqamlarda işlənmişdir ki, bunların arasında gerçək və uydurma məqamlar xüsusilə seçilir.

“Mir Cəlalın üslubu, yumor və satira ustası olması, ədəbiyyatımıza yeni obrazlar gətirməsi onu bir yazıçı kimi yaşadan əsas amillərdir” [11].

Mir Cəlalın XX əsrin otuzuncu illərində yazdığı hekayələrinin əksəriyyəti satira janrındadır. Ədibin hekayələrində komik səciyyəli uydurma adlarla rastlaşırıq: Həkim Cinayətov, Anket Anketov, Əntərzadə, Həpir, Ləbbeyk, Məftil Kəndirov və s.

“Adların ekspressiv xarakterinin müsbət və mənfi xüsusiyyətləri özünü uydurma adlarda daha çox göstərir. Terminin öz məzmunundan göründüyü kimi, uydurma ad milli ad sisteminə daxil olmayıb, hər hansı yazıçı tərəfindən əsərin məğzinə, daşdığı qayəyə uyğun xüsusi üsulla yaradılan adlardır. Deməli, burada yazıçının fərdi yaradıcılıq qabiliyyəti, fakta şəxsi münasibəti, nəhayət, sözyaratma imkanları nəzərə alınır. Bütün bunların vəhdətində uydurma adlar zəngin üslubi imkanlara malikdir” [4, s.34].

1930-cu il-də qələmə alınmış “Həkim Cinayətov” hekayəsində Hippokrat andını qorumayan həkimlərin tipik obrazını görürük. Həkim Cinayətov yaralanmış, ağır vəziyyətdə olan xəstəyə təcili yardım etmək əvəzinə şərəfli həkim peşəsinə yaraşmayan etinasız hərəkətlər edərək ünvana gəc çatır və müayinə etmək üçün lazım olan tibbi alətləri özü ilə götürməyi də unudur.

“Həkim Cinayətov həvəssiz bir halda əvvəlcə Ramazanın səhiyyə şöbəsinə yazdığı ərizəni oxudu [5, s.18].

“Həkim çox naz ilə yeri yirdi, ağır addımları ilə Ramazanı əsəbiləşdirirdi. Ramazan nə qədər tələsirdisə, Cinayətov bir o qədər ağır tərənirdi, öz vəziyyətini dəyişmirdi, bəzən ilk dəfə görmüş kimi mağazaların vitrinlərinə tamaşa etməyi də unutmurdu.

“Nəhayət, gəlib, qapıda on dəqiqədən bəri gözləməkdə olan Ramazana yetişdi. Xəstənin başı üstünə gəldi. Yorğan altından işıldayan zəif və batıq gözlərə baxdı, “Haran ağrıyır, niyə yatmısan?” – deyərək bir neçə məlum sual verdi. Xəstənin istiliyini ölçmək, tənəffüsünü, ürək fəaliyyətini yoxlamaq məqsədilə termometri, trubkasını axtardı. Kostyum, şalvar ciblərini bir-bir yoxladı, tapa bilmədi. – Vay səni... – deyərək təəssüfləndi. Öz hafizəsizliyini söydü. Unutduğu şeyləri gətirmək üçün təkrar ağır addımlarla müalicəxanaya tərəf hərəkət etdi” [5, s.19].

Bu səhnə oxucuda həkimə qarşı bir ikrah hissi oyadır. Cinayətovun etinasızlığı, səhlənkarlığı, biganəliyi və huşsuzluğu bir insan taleyini ortaya qoymuş olur. Mir Cəlal bu halı insanlığa qarşı cinayət kimi qiymətləndirmiş və çox doğru olaraq bu üzdənirəq, vicdansız həkimə Cinayətov soyadını vermişdir.

1940-cı ildə yazılmış “Şəxsi məsələ” hekayəsindəki obrazlarla tanış olaq. Projekt bürodə işlər müdiri vəzifəsini icra edən Həpir Verdiyev, həyat yoldaşı Cənnət, kənddən oğlunun təkidi ilə birgə yaşamaq üçün şəhərə gəlmiş Məsum kişi.

“Verdiyev dönüb qapıya, atasına sarı baxdı: – A kişi, utanmırsan, gedib orda-burda gileylik eləyirsən, a saqqalın qanına bulansın. Sən özün bir zibil deyilsən, axı mənim adım-sanım var. Beş kişinin biriyəm, axı niyə məni tay-tuş içində yerə vurursan!.. [6, s.392]

Həpir Verdiyev həyat yoldaşı Cənnətdən qorxur, arvadının fitnələrinə uyaraq atası Məsum kişinin üstünə qışqırır. Ər-arvad zavallı atanı təhqir edir, gözümçixdıya salıb, evdən getsin deyərək, bezdirirlər.

“– Ata... Ataya bax. Mənə nə atalıq eləmişən, a kişi? Xalqlar kimi mülk, maaş sahibisən? Ya partizan kinişkan var, mənə nə xeyrin dəyib? Şükür ki, hər iki dünyadan avarasan, hardan azıb başımıza bəla gəldin, a kişi! Günümüzü qara elədin, bəsdir axı, bəsdir axı, canım!” [6, s.393]

Sakit təbiətli, dinməz, abırına qısılan ata evdən birdəfəlik çıxmaq məcburiyyətində qalır, hət-ta çarəsizlikdən intihara cəhd edir.

Məsum – “günahsız; heç bir günahı, qəbahəti olmayan, yazıq, zavallı” mənasını ifadə edir. Bu da hekayədə xarakter etibarilə elə öz təbiətinə uyğun verilmiş addır:

Həpir sözü isə “xarab olmuş, çürük” anlamındadır [1, s.365].

“– Bu nə zibil çaydı mənə verirsən? Götür qoy atamın qabağına!” [6, s.302] kimi nalayiq sözlərlə atasını aşağılayan naxələf övlada elə mənəviyyatca çürük olan Həpir adının verilməsi yazıçı tərəfindən doğru tapıntıdır desək, yanılmarıq.

“Bəzən şəxs adı bədii ədəbiyyatda obrazın mənfi cəhəti ilə bağlı olaraq satirik-yumoristik, ironik mənada işlədilir. Belə ki, bu ad mənaca surətin xarici və ya daxili əlamətləri ilə uyğunlaşdırılır, ən

çox onun daxili keyfiyyətini əks etdirir. Bundan obrazın səciyyələndirilməsində bir vasitə kimi istifadə edilir. Məsələn, Cənnət xala. Belə adı adətən xeyirxah adama verirlər, “Qaynana” əsərində isə o, xeyirxah məqsəd daşımır, ironik mənada işlədilir [10, s.15].

Bu ironik ad eynilə “Şəxsi məsələ” hekayəsindəki Cənnət obrazına da aiddir. “– Ört qapını, kaftarın biri kaftar! Gözün kordur! [6, s.390] kimi gəlinə yaraşmayan ifadələrlə təhqir edir, hətta Məsum kişinin boynuna oğurluq atmaqdan çəkinmir. Məsum xarakterli qayınataya “cəhənnəm əzabı” yaşatmış Cənnətə isə zavallı kişi qorxusundan “xanım” – deyə müraciət edir.

Q.Mustafayeva yazır: “Həyatda adların mənası ilə onun daşıyıcısı arasında bir əlaqə olmasa da, bədii ədəbiyyatda şəxs adları, adətən personajların təbiəti ilə əlaqədar olur. Burada əsərin janrına, məzmununa uyğun, surətin səciyyəsinin tamamlanmasına kömək edə bilən, müəyyən effekt yaradan adlardan istifadə olunur. Bu məqsədlə yazıçılar ya xalq dilindən gələn adlardan istifadə edir, yaxud da personajların xarakterinə uyğun olaraq özləri yeni adlar yaradırlar” [9, s.14].

Mir Cəlalin 1937-ci ildə yazdığı “Anket Anketov” hekayəsindəki Anketov obrazının adı ilə hərəkəti üst-üstə düşür. Belə ki, hamamlar trestinə rəis təyin olunan gündən Anket Anketov tabeliyində olan işçilərin xarakterini ancaq anket vasitəsi ilə müəyyənləşdirir, insanlara “liçni delolarına” görə qiymət verir.

“Gün olurdu ki, səhərdən gecə saat birə qədər Anketov kabinetinə qapanır, “liçni deloları” maraqlı bir roman kimi, başdan-ayağa, ayaqdan-başa oxuyurdu. Qovluqları da sahiblərinin ictimai vəziyyətlərinə görə cərgə ilə düzürdü. Acığı gəldiyi adamın iş qovluğunu aparıb lap aşağı başa salır, xoşladığını başa keçirirdi” [6, s.276].

“Bir adam gəlib Anketova desə ki, yoldaş rəis, filan işçimiz xəstələnib, xəstəxanada yatır, Anketov inanmazdı. Dərhal iş qovluqlarını tökər, həmin adamın “şəxsi işi”ni götürüb baxardı. Anketov xüsusi bir qeyd görmədikdə deyərdi: “Bağışlayasan, filankəs sağ-salamat yerində işləyir”... [6, s.276]

Mürsəl Hadıyevin anketiylə maraqlanıb, onunu 30 il əvvəl vəfat etmiş nalbənd atası barədə yersiz sorğu-sual edir:

“Görək sənın atan qanıçən, istismarçı hampaların heyvanını nallayıb, yoxsa füyqərayi-kasibətin...”

Hadıyevi gülmək tutdu:

– Hər kəs pul veribsə, onun heyvanını nallayıb.

– Şübhəsiz ki, burjuaziya dövründə, hansı ki, sənın atanın həyat-fəaliyyəti təsadüf edir, hampanın pulu çox idi, nəinki cəm füyqərayi-kasibə...

Sonra qələmi əlinə alıb, kəsik-kəsik xətlərlə yazdı: “İşə buraxılmayacaqsan, on günlüyə sənə izin verilir ki, öz xərcinlə valideyninin ictimai vəziyyətilə məşğul olasan” [6, s.276].

Anket Anketovun Nuru Nuruzadəni qadın hamamına kisəçi göndərməsi ilə satirik tənqid hədəfinə çevrilir.

Mir Cəlalin satirik-yumoristik üslubda yazdığı hekayələrdən biri də “İclas qurusu”dur. “Əncir qurusu, ərik qurusu, zoğal qurusu – bunlar çox olur, iclas qurusu isə tək-tək olur. Bir var ki, gün altında quruyan, bir də var ki, iclaslarda quruyan, suyunu çəkən, həyat hissələrini itirən. İclas qurusunu siz tanıyırsınız. Adını bilməsəniz də, özünü yaxşı tanıyırsınız. Arıq bədənini qabağa əyib, dizini bükərək sürətli addımlarla gedən adamı siz küçədə, idarə qapılarında, pilləkənlərdə çox görürsünüz. O haraya tələsir. İclasa!” [7, s.410]

Hekayədəki Quru obrazı yazıçı tərəfindən düşünülmüş uydurma antroponimdir. Quru iclas “xəstəliyinə” tutulduğundan, yazıçı onu “iclas qurusu” adlandırır. Onun işi-gücü lazımsız iclaslar keçirməkdir. Hətta evdə həyat yoldaşına “yoldaş Meyransa” – deyə xitab edir. Yeni doğulmuş qızına ad axtaranda “İclas qurusu bu məsələni kluba iclasa keçirir. Qızının adını Məruzə qoyanda “iclasdakılar qəhqəhə çəkib gülüşdülər və sonra çəpik çaldılar” [7, s.412].

Qız böyüyəndən sonra onu çox yerdən istəyirdilər. Məruzəyə elçiliyə gələnlərə isə “anket doldurun, yoxlayıb baxaq”, – deyir. Bu səbəbdən də elçilər anket adını eşidib dağılışırdılar. Hətta Anketov elçilərdən birinin adını bəyənir.

“İclas qurusu oğlanın adını (Əsgər – Z.Q) bir-iki dəfə təkrar edib Meyransaya baxdı, başını buladı:

- Adı köhnədir, çox köhnədir. Məruzəni almaq istəyənin adı Məruzəyə layiq olsun gərək!
- Sən deyərsən dəyişər! İclas qurusu öz qərarını təkrar etdi:
- Dedim şəxsi işini göndərsin, baxıb müzakirə edərik, artıq danışmaq lazım deyil!”[7, s. 413].

Başı kağızlar aləminə – iclaslara, protokollara, anketlərə, təklif və qərarlara qarışan Qurunun qızının məcbur olub sevdiyi oğlanla qoşulub qaçmasını biləndə isə “İclas qurusu daha da qurudu”. “İclas qurusu”na ləqəb desək, fikrimizcə, daha doğru olardı.

Böyük satira ustası “Anket Anketov” hekayəsində vəzifəsindən sui-istifadə etmə, “İclas qurusu”nda yersiz iclas düşkünlüyü, bürokratiya və süründürməçiliyi satirik formada tənqid etmişdir.

Mir Cəlalın 1954-cü ildə qələmə aldığı “Hesab dostları” hekayəsinin məzmunu ilə tanış olaq:

Kislovodsk sanatoriyaının birində olarkən Bakıda ticarət sistemində işləyən Kəmtər Əfzəlov təsadüfən ticarət nazirinin müavini Məlik Məlikzadə ilə tanış olur. Bu tanışlıqdan çox məmnun olan Əfzəlov çoxbilmiş arvadı İzzətin məsləhəti ilə Məlikzadəni kirayə tutduğu evdə kabab qonaqlığına çağırırsa da təklifi qəbul olunmur. Biləndə ki, nazir müavini səhəri gün artıq qatlarla Bakıya yola düşəcək, onun uşağı üçün bir banka çiylək mürəbbəsi ilə, şokolad alıb dəmir-yol vağzalına tələsirlər. Lakin Məlikzadə “uşağın dişi ağrıyır, ona olmaz” deyərək, mürəbbəni bələdçiə verir:

– Xozyayka, – dedi, – götürün bunları, samovarın yanına qoyun, çayınız hazır olanda içərik. Kislovodsk hədiyyəsidir, yoldaşlar gətiriblər, sağ olsunlar” [8, s.41].

Pərt olan ər-arvad özlərini şirin satmaq, gözə girmək üçün nazir müavininin xanımına “şanlı məktub” yazmaq qərarına gəlirlər:

“Bir də yazın görək yolda çox narahat keçmədi? Sizi hey yuxuda görürük. Qardaş necədir? Kefi-damağı lap çağıdır mı? Uşağın dişi ağrıyırdı, çox nigaranıq o sandan. Toxtayıbmı uşağın dişi? Hansı doktor lecit eləyir? Rentgenə salınıbmı? Xahiş eləyirəm yazasınız, yeyəndə əziyyət eləmir ki? Yumşaq xörəklər lazım olsa, anama deyın bişirsin (Qamtepski, ev nömrə 5, Məsmə xanım). Anam isti xörəyi çox yaxşı bişirir. Əlüstü. Həyətdə maşın da var. Ocaqdan götürüb isti-isti gətirər. Nəcəbət xanım, səni and verirəm aramızdakı haqq-salama, uşaqdan muğayat ol, korluq çəkməsin, diş ağrısı xərəb şeydir” [8, s.43].

Bu məktubun məzmunu oxucuda gülüş və ikrah hissi yaradır. Çünki bu, yaltaqlığın pik həddidir.

Bir müddət keçir...Yoxlama nəticəsindən aydın olur ki, Əfzəlovun iş yerində böyük əyintilər, yeyinti hadisələri var və bu səbəbdən İzzət ərini təftişçilərə tapşırmaq məqsədi ilə Məlikzadəgilə gəlir.

– Məlik qardaş! Bircə onu bu təftişçilərə deyən olsa, sizin kimi hörmətli bir adamın bircə zəngi olsa, iş soyuyar gedər. Daha bu qədər götür-qoy eləməzlər.

Bu dəfə də Məlikzadə bu simasızlara üz vermir.

Qeyd edək ki, yazıçının sadə, gözütöx, öz vəzifəsini vicdanla, şərəflə yerinə yetirən, səviyyəli nazir müavininə seçdiyi Məlik adı ərəbcə “hökmdar, padşah” mənasındadır [2, s.334].

Həyat yoldaşının adı isə “əsilli, əsli-nəcəbətli olan, nəcabətli, soylu, yaxşı nəsiləndən olan, köklü (adam)” mənasının ifadə edən Nəcəbətdir [2, s.471].

Əfzəl – ərəb sözü olub, “daha artıq, daha qiymətli, daha üstün tutulan” mənasındadırsa, Kəmtər farsca, “alçaq, aşağı; aciz, yazıq, miskin” deməkdir [1, s.68].

Bu hekayədə adla soyad bir-birinə əks mənəlidir. Biz bunu üslubi fiqur kimi oksimoron hesab edirik.

“Bir məfhumun əks cəhətlərini ifadə edən iki antonim sözün mənaca qarşılaşdırılıb birləşdirilməsindən yaranan ifadəyə oksimoron deyilir. Məsələn: ölü canlar, dilənçi milyoner, göz yaşı içində qəhqəhələr, buz baxışlarda hərarət və s.” [3, s.39]

İzzət adı “hörmət, şərəf, etibar” [1, s.622] anlamında olsa da, bu hekayənin kontekstindən çıxış edərək deyə bilərik ki, yuxarıda qeyd etdiyimiz Cənnət obrazı kimi ironik şəkildə adlandırılmışdır. Bu da Mir Cəlalın orijinal üslubi priyomudur.

“Hesab dostları” hekayəsində yazıçının məqsədi çirkin əməllərini ört-basdır etmək üçün vəzifəli şəxslərlə dostluq etmək istəyən tipləri ifşa etməkdir.

Nəticə. Satirik əsərlərdə, digər ədəbi janrlardan fərqli olaraq, onomastik vahidlər özünə-məxsusluğu ilə seçilir. Çox zaman müəllif müəyyən adları özü uydurur. Bu məqalədə Azərbaycanın görkəmli yazıçısı Mir Cəlalın hekayələrində işlənmiş bəzi antroponimləri həqiqi və uydurma olaraq təsnif etdik və üslubi xüsusiyyətlərini təhlil etməyə çalışdıq. Yazıçının nəsr dilində antroponimlərin üslubi imkanlarından yüksək sənətkarlıqla istifadə edilmişdir. Biz yalnız bəzi adları verməklə kifayətləndik.

Зульфия Гулиева

Стилистические особенности вымышленных имен в художественных произведениях Мира Джалала

(по мотивам рассказов, написанных в первой половине 20 века)

Резюме

В произведениях, написанных в сатирическом стиле, личные имена, созданные писателями, делают образ ярким и запоминающимся.

В статье рассматриваются стилистические особенности вымышленных имен, используемых в произведениях Мир Джалала — выдающегося писателя, внесшего большой вклад в развитие жанра рассказа в азербайджанской литературе (в произведениях, написанных в первой половине XX века). Мир Джалал внес значительный вклад в обогащение стилистической ономастики азербайджанского языка.

Отметим, что авторская позиция играет важную роль в формировании стилистических оттенков антропонимов. В этом плане особого внимания заслуживают юмористические имена персонажей в художественном творчестве Мир Джалала.

В рассказах выдающегося сатирика широко используются вымышленные имена. Используемые ономастические единицы послужили одним из важных инструментов в развитии комического стиля Мир Джалала. Использование вымышленных имен повышает экспрессивность и эмоциональность. В зависимости от идейно-эстетической цели, которую ставил писатель, антропонимы, особенно реальные и вымышленные имена, использовались в различных стилистических моментах.

Рассказы Мир Джалала отличаются художественной самобытностью. Писатель назвал созданный им сатирический тип именем его персонажа. В процессе художественной реализации сатирического стиля удастся выявить различные формы проявления иронии писателя, одной из которых является использование личных имен в ироническом контексте.

Ключевые слова: художественное произведение, ономастические единицы, поэтическая ономастика, антропоним, вымышленное имя, оксиморон, стилистические особенности

Zulfiya Gulieva

Stylistic features of fictional names in the works of art by Mir Jalal
(based on stories written in the first half of the 20th century)

Summary

In works written in a satirical style, personal names created by writers make the image vivid and memorable.

The article examines the stylistic features of fictitious names used in the works of Mir Jalal, an outstanding writer who made a great contribution to the development of the short story genre in Azerbaijani literature (in works written in the first half of the 20th century). Mir Jalal made a significant contribution to the enrichment of the stylistic onomastics of the Azerbaijani language.

It should be noted that the author's position plays an important role in the formation of stylistic shades of anthroponyms. In this regard, the humorous names of characters in the artistic work of Mir Jalal deserve special attention.

The stories of the outstanding satirist widely use fictitious names. The onomastic units used served as one of the important tools in the development of Mir Jalal's comic style. The use of fictitious names increases expressiveness and emotionality. Depending on the ideological and aesthetic goal set by the writer, anthroponyms, especially real and fictitious names, were used in various stylistic moments.

Mir Jalal's stories are distinguished by their artistic originality. The writer named the satirical type he created after his character. In the process of artistic realization of the satirical style, it is possible to identify various forms of manifestation of the writer's irony, one of which is the use of personal names in an ironic context.

Key words: *work of art, onomastic units, poetic onomastics, anthroponym, fictitious name, oxymoron, stylistic features*

Ədəbiyyat siyahısı

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. Dörd cilddə. II cild, Bakı, “Şərq-Qərb”, 2006, 792 səh.
2. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. Dörd cilddə. III cild, Bakı, “Şərq-Qərb”, 2006, 672 səh.
3. Cəfərov S. Müasir Azərbaycan dili. II hissə, Bakı, “Şərq-Qərb”, 2007, 129 səh.
4. Hacıyeva N. Azərbaycan dilində antroponimlərin üslubi xüsusiyyətləri. Bakı, “Elm və təhsil”, 2014, 176 səh.
5. Mir Cəlal. Seçilmiş əsərləri. Bakı, “Şərq-Qərb”, 2005, 384 səh.
6. Mir Cəlal. Əsərləri. 5 cilddə. I cild. Bakı, ADİLOĞLU nəşriyyatı, 2013, 442 səh.
7. Mir Cəlal. Əsərləri. 5 cilddə. II cild. Bakı, ADİLOĞLU nəşriyyatı, 2013, 444 səh.
8. Mir Cəlal. Əsərləri. 5 cilddə. III cild. Bakı, ADİLOĞLU nəşriyyatı, 2013, 456 səh.
9. Mustafayeva Q. Azərbaycan dilinin üslubiyyatı. Bakı, 2010, 388 səh.
10. Yusifov Y. Bədii üslubda şəxs adları. Azərbaycan onomastikası problemlərinə həsr olunmuş II elmi-nəzəri konfransın materialları. Bakı, “APİ”, 1988, 307 səh.
11. <https://1905.az/mir-celal>.

Çapa tövsiyə edən:

AMEA, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu

Rəyçilər:

f.ü.f.d., dos. E.İsmayilov
f.e.d, dos. T.Baxşıyeva